memo

gemeente Winterswijk

aan: Evelyn Simonse, provincie Gelderland
van: Daniel Kellner, gemeente Winterswijk
team: Ruimtelijke ontwikkeling
c.c.:
datum: 11 mei 2023
zaaknummer: 2171243
betreft: Voorlopige voorziening Bumerweg 9-11 202301187/2/R4; nadere onderbouwing toetsing art 2.56 omgevingsverordening Gelderland

Geachte mevrouw Simonse,

Met de uitspraak van de Afdeling is een voorlopige voorziening getroffen, door het besluit van de gemeente Winterswijk van 24 november 2022 tot vaststelling van het bestemmingsplan Bumerweg 9-11 (voorlopig) te schorsen.

Samengevat komt de uitspraak neer op een nadere onderbouwing van de toetsing aan de Omgevingsverordening Gelderland voor het onderdeel Nationaal Landschap Winterswijk en dat de provincie als bevoegd gezag hier en advies op uitbrengt aan de gemeenteraad van Winterswijk.

Daarom is een rapport opgesteld waarin een toetsing op de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Winterswijk is opgenomen. Deze heb ik als bijlage bijgevoegd. In deze memo is op basis van dat rapport een nadere onderbouwing gegeven. Feitelijk vervangt deze onderbouwing het onderdeel *'Instructieregels bestemmingsplan bescherming landschap Nationaal landschap'* in paragraaf 3.2.2. van de toelichting van het bestemmingsplan.

Graag ontvang ik een nieuw advies op dit onderdeel. Met de onderbouwing en een positief provinciaal advies kan de gemeenteraad de Afdeling verzoeken de schorsing op te heffen.

Instructieregels bestemmingsplan bescherming landschap Nationaal landschap

In artikel 2.56 van de Omgevingsverordening Gelderland (januari 2023) is bepaald dat een bestemmingsplan voor gronden binnen een Nationaal landschap ten opzichte van het op 17 oktober 2014 geldende bestemmingsplan alleen bestemmingen mogelijk maakt die de kernkwaliteiten van een Nationaal Landschap, bedoeld in bijlage 6 van de provinciale verordening 'Kernkwaliteiten Nationale Landschappen', niet aantasten.

Wanneer met de beoogde activiteiten wel sprake is van een aantasting van die kernkwaliteiten, dan kunnen op basis van lid 2 van genoemd artikel die activiteiten alleen mogelijk worden gemaakt indien:

- er geen reële alternatieven zijn;
- er sprake is van redenen van groot openbaar belang;
- compenserende maatregelen plaatsvinden ter waarborging van de kernkwaliteiten van de Nationale Landschappen zoals vastgelegd in bijlage 6 van de provinciale verordening.

Het plangebied is onderdeel van Nationaal Landschap Winterswijk. Op de volgende afbeelding is de globale ligging van het plangebied aangegeven met een rode marker.

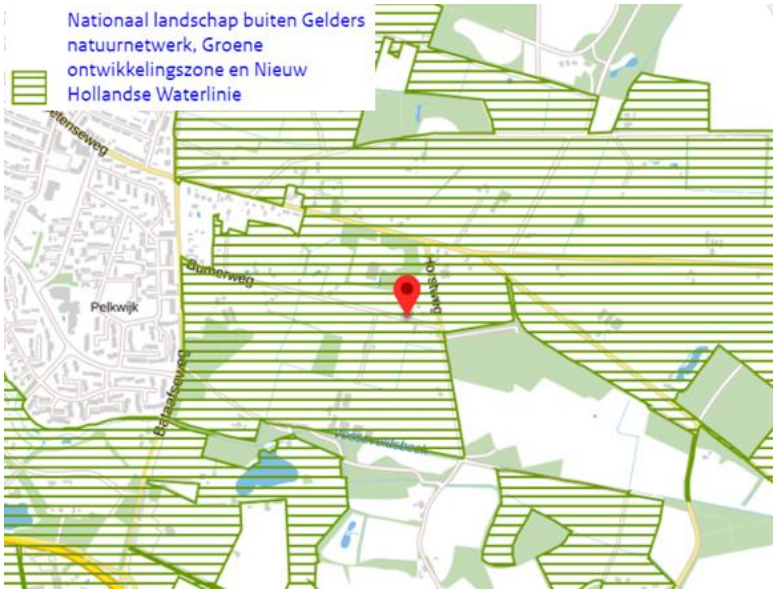

globale ligging plangebied binnen Nationaal landschap Winterswijk (bron: https://www.ruimtelijkeplannen.nl)

Kernkwaliteiten Nationaal Landschap Winterswijk

De kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Winterswijk zoals vastgelegd in bijlage 6 van de provinciale verordening zijn als volgt gekenmerkt.

1. Kleinschalig, organisch gegroeid halfopen landschap met afwisseling van bosjes, houtwallen, landbouwgrond, lanen, beken, boerderijen; oostelijke helft kleinschaliger dan westelijke helft;
   - De kleinschaligheid is deels te herleiden tot de kleinschalige geologie en geomorfologie van het Oost-Nederlands Plateau, die sterk afwijkt van het aanliggende dekzandlandschap: met heel karakteristieke structuren van kleine ingesneden beken op korte afstand van elkaar.
   - In de westelijke helft komt tussen de plateaurand Aalten-Groenlo en Winterswijk een
     komvormige laagte voor waar een afwijkend landschap is ontstaan op voormalig broek en veen. Dit jongere landschap is eveneens kleinschalig maar kent niet de afwisseling met beken, oude

bouwlanden en hoeven. Dezelfde soort jongere landschappen komt voor aan de noordkant (o.a. Meddosche Veld en Masterveld).
- De kleinschaligheid en verweving hangt ook samen met het voorkomen van vele kleine landgoederen met een grote afwisseling van natuur, landbouwgrond, bos en kleine beplantingselementen.
- Grondgebonden landbouw op economische basis draagt bij aan een landschap dat door eigenaren, gebruikers, bewoners en toeristen als 'levend' wordt ervaren.

2. Rijk aan microreliëf (steilranden, essen en eenmansessen), een duidelijke terrasrand (westzijde);
   - De terrasrand ligt tussen Aalten en Groenlo. Boven op de rand komen grote open
     escomplexen voor: tussen Aalten en Barlo en bij Vragender, en verspreid talloze kleinere essen; het patroon is grillig met veel gebogen wegen en esranden. Op de terrasrand komen ook jongere ontginningen met rechthoekige patronen voor, zoals Schaarsheide en Vragenderveld, met heel andere patroonkenmerken. De hoge ligging nodigde in het verleden militaire activiteit uit waaraan de Besselinkschans bij Lievelde en de vestingstad Groenlo met zijn circumvallatie uit de Tachtigjarige Oorlog nog herinnert.
   - Essen, eenmansessen met steilranden komen overal in het gebied voor behalve in de jongere ontginningen.

3. Meanderende beken in smalle dalen als doorgaande structuren, met natuurlijke begroeiing (elzen en essen) in halfopen landschap;
   - De structuur van beken en beekjes die samenstromen in de Groenlosche Slinge en de Bovenslinge wordt bepaald door de ondergrond en menselijke activiteit.
   - Langs de beken zijn veel kleine tot middelgrote (loof)bossen gelegen. Op hogere plaatsen langs de beken is het natuurlijke reliëf opgehoogd met esdekken.

4. Fraaie, open essen (opvallend groot op de plateaurand van Aalten tot Groenlo) en bijzondere broekgebieden;
   - Voor de essen zie ook boven bij 'rijk aan microreliëf'. Binnen de begrenzing van de open escomplexen komen gebiedjes voor die geen oude open bouwlanden zijn, maar bijvoorbeeld overgangen naar beekdalen, kleine beekdalen, bosjes. Deze gebiedjes zijn toleranter voor toevoegingen als opgaande beplanting.
   - Bijzondere broek- en veengebieden zijn het Korenburgerveen en omgeving en het Wooldsche Veen, die getuigen van kleinschalige turfwinning.
   - Historisch nederzettingspatroon, vervlochten in het landschap: oude boerderijplaatsen (zoals scholtenhoeven), vele gehuchten en grotere nederzettingen.

- De enige grote nederzetting in het gebied zelf is Winterswijk, dat als een spin in een web van wegen zit. Aan de westrand van het gebied en het plateau liggen Groenlo, Lichtenvoorde en Aalten.
- De vele gehuchten liggen verspreid in het land, de meeste bestaan uit oude en jongere gebouwen, van oorsprong veelal hoeven, in een karakteristieke losse structuur gegroepeerd bij of rond essen en esjes en in veel gevallen aan een beek. De escomplexen die op de kaart zijn weergegeven, liggen alle bij zulke gehuchten: onder meer Vragender, Barlo, Meddo, Huppel, Kotten, Miste en Corle.

De verspreid gelegen oude boerderijen hebben veelal een bijbehorende eenmanses (kleine akker voor één of twee boerengezinnen).

Toetsing kernkwaliteiten Nationaal Landschap Winterswijk
Zoals aangegeven in deze memo is een rapport opgesteld: ‘Bumerweg 9-11 Winterswijk, Effectbeoordeling ruimtelijk plan aan kernkwaliteiten Nationaal Landschap Winterswijk’ met nummer 5219 en datum 9 mei 2023. In het rapport is geconcludeerd dat de kernkwaliteiten zoals vastgelegd in de provinciale verordening vanwege de planontwikkeling niet worden aangetast.

Projectie oorspronkelijke bestemming (1e figuur) en nieuwe bestemming (2e figuur) op basis van de luchtfoto (bron: https://www.ruimtelijkeplannen.nl)

Het plan (perceelniveau)
In de bestaande situatie hebben de gronden een bedrijfsbestemming met bijbehorende bebouwing, opslag en een deel bestemd is als agrarisch cultuurlandschap (paardenweide). Het plan voorziet in de sloop van alle bebouwing met een totaal oppervlak van circa 1.394 m^2 en een sanering van

de gronden. Bebouwing is in het bestemmingsplan gedefinieerd als één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde. De bebouwing is legaal aanwezig en uitgangspunt voor het voorliggende bestemmingsplan.

Het plan voorziet in de nieuwe situatie in een functie wonen, tuin met inbegrip van parkeren, agrarisch cultuurlandschap en een landschappelijke versterking op perceelniveau. De nieuwbouw heeft een oppervlak van 1.300 m^2 en de landschappelijke versterking bestaat in hoofdzaak uit solitaire bomen, fruitbomen en kruidenrijk grasland. Het grondgebruik ten behoeve van de functies wonen, tuin en parkeren is circa 600 m^2 groter dan de gronden oorspronkelijk bestemd voor de bedrijfsfunctie. In voorgaande afbeelding is dat deel op de 3^e figuur gearceerd weergegeven. Het betreft circa 600 m^2 van het totale grondgebruik van circa 7.000 m^2 voor wonen, tuin en parkeren. De overige gronden in het plan behoudt de functie van agrarisch cultuurlandschap.

Impressie van het plan, kijkrichting is zuid met rechts(boven) de waardevolle houtwal

Samengevat neemt het bebouwd oppervlak af en wordt het gebruiksoppervlak vergroot. De nieuwbouw sluit aan op de omgeving door de keuze voor een opzet van een agrarische erf, waarbij de boerderij aan de voorzijde (oriëntatie op de Bumerweg) is gesitueerd en het ‘agrarische bedrijfsgebouw’ (zijnde een woongebouw) op het achtererf. De bouwmassa van de bebouwing is groter dan de oorspronkelijk aanwezige bebouwing. De maximum bouwhoogte van 12 meter is in overeenstemming met wat mogelijk is voor agrarische bedrijfsbebouwing in het gehele buitengebied van Winterswijk. Deze opzet en positionering ‘tegen’ de groene wand van de waardevolle houtwal maakt dat sprake is van een compact erf en daarmee blijft het halfopen landschap intact. De toename van het gebruiksoppervlak is aanvaardbaar, omdat de gronden waar het om gaat geen landschappelijke waarde hebben en het plan voorziet

in een goede landschappelijke versterking op perceelniveau. In het landschapsplan en beeldkwaliteitsplan behorende bij het bestemmingsplan is een nadere uitwerking van de beoogde kwaliteit vastgelegd.

Het landschap (gebiedsniveau)
Het plangebied is onderdeel van een gebied dat is te kenmerken als jonge heideontginning. In onderstaande afbeelding is het plangebied aangeduid met een blauwe marker. In de omgeving van het plangebied is één landschappelijke structuur van cultuurhistorische en ecologische waarde aanwezig en dat is de houtwal met bijbehorende greppel ten noordwesten van het plangebied. Deze houtwal ligt tegen de plangrens en is geen onderdeel van het plangebied. De gronden in het plangebied bestaan naast de bedrijfsbebouwing, uit klinkerverharding en aan de oostzijde een paardenweide zonder landschappelijke waarde. Er is geen microreliëf in de vorm van een es, steilrand of anderszins aanwezig.

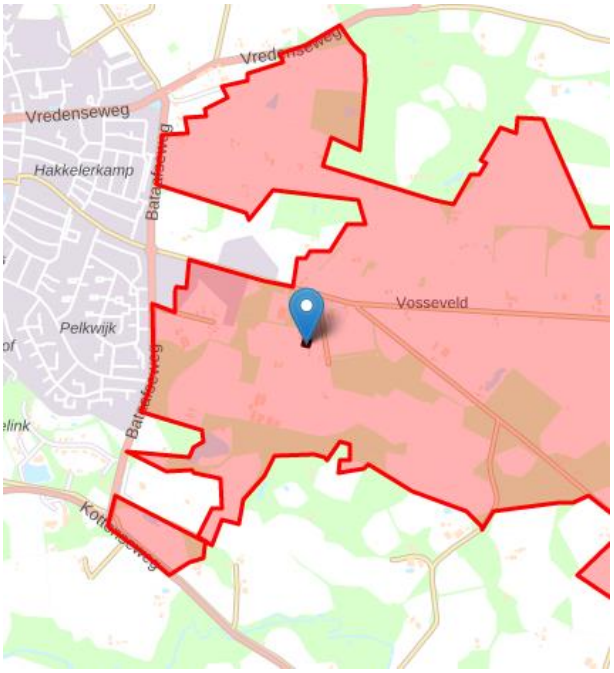

Landschapstype: jonge heideontginning [rood gearceerd] (bron: atlas omgevingskwaliteit gemeente Winterswijk https://winterswijk.structr.com/).

Uit de toetsing komt naar voren dat de voorgenomen ontwikkeling niet leidt tot een aantasting van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Winterswijk. De bedrijfsfunctie (met bijbehorende milieubelasting en bedrijfsmatige bouwwerken) verdwijnt en de ontwikkeling volgt de contouren van het voormalige bedrijfserf met bouwwerken. Met de voorgestane opzet is sprake van een compact erf. De functieverandering is van een beperkte schaal en leidt juist ter plaatse tot een versterking van het landschap en de ecologie. De landschappelijke versterking bestaat in hoofdzaak uit solitaire bomen, fruitbomen en kruidenrijk grasland en is door middel van een landschappelijk inpassingsplan vastgelegd in de planregels als

voorwaardelijke verplichting (artikel 5.4.3 van de planregels). De bescherming van de houtwal is in het plangebied verzekerd door binnen de kroonprojectie van de houtwal door middel van een tuinbestemming bebouwing uit te sluiten. Het bouwvlak voor wonen is ten opzichte van het oorspronkelijke bouwvlak om die reden enkele meters in zuidoostelijke richting verplaatst.

Het bestemmingsplan voorziet in het verdwijnen van de bedrijfsmatige activiteiten en maakt een woongebruik op deze locatie mogelijk. Ten aanzien van de nieuwe functie in relatie met haar omgeving blijft met het plan het halfopen landschap met afwisseling van bosjes, houtwallen, landbouwgrond, lanen, beken en boerderijen herkenbaar. Met de functieverandering en de landschappelijke inpassing wordt bijgedragen aan een versterking van dat landschap. De grondgebonden landbouw als belangrijke drager van de landschappelijke structuur wordt niet negatief beïnvloedt, omdat de nieuwe functie niet leidt tot een schaalvergroting van het landschap.

Resultaat
Met de beoogde ontwikkeling is geen sprake van een aantasting van de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap Winterswijk. Voor een toetsing bedoeld in lid 2 is geen aanleiding. Het plan is op dit onderdeel in overeenstemming met de doelstellingen en ambities van het provinciaal beleid.

Met vriendelijke groet,

Daniel Kellner
Beleidsmedewerker Ruimtelijke Ontwikkeling